

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2002 vp

Hallituksen esitys laeiksi arvonlisäverolain sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi arvonlisäverolain sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n muuttamisesta (HE 131/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Suvi Anttila, valtiovarainministeriö
- johtaja Rauno Anttila, opetusministeriö
- pääsihteeri Piia Rantala ja lakimies Terhi Aaltonen, Suomen Taiteilijaseura
- galleristi Jarmo Haapalainen, Suomen taide- ja antiikkikauppiaiden yhdistys ry
- galleristi Ilona Anhava, Galerie Anhava
- galleristi Kaj Forsblom, Galerie Forsblom.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan arvonlisäverolakiin tehtäväksi Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomion edellyttämät muutokset. Tuomioistuin katsoi, ettei Suomi ole noudattanut kuudennen arvonlisäverodirektiivin mukaisia velvoitteita taiteen ensimyyntin, välityksen ja maahantuonnin osalta. Lakia muutettaisiin siten, että tekijän suorittama taide-esineen myynti, välittäjän suorittama tekijän omistaman taide-esineen välitys sekä tekijän omistaman taide-esineen maahantuonti saatetaan arvonlisäverotuksen piiriin.

Tekijän suorittamaan taide-esineen myyntiin sekä kaikkien taide-esineiden maahantuontiin sovellettaisiin alennettua 8 prosentin verokantaa. Tekijän omistamia taide-esineitä koskevan välityspalvelun myyntiin sovellettaisiin normaalia 22 prosentin verokantaa.

Taide-esineen käsite laajennettaisiin koskemaan myös taiteilijan vedostamia signeerattuja ja numeroituja valokuvia.

Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:ään tehtäisiin ehdotetusta taide-esineiden maahantuonnin alenne-

tusta verokannasta johtuva teknisluonteinen muutos.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2003 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suomessa on taide-esineiden myynti ja maahan-
tuonti ollut arvonnäisäverosta vapaata kulttuuripoliittisista syistä. Taide-esineiden edelleen-
myynti ja muiden kuin tekijän omistamien taide-
esineiden välitys on sen sijaan normaalien sää-
dösten alaista verollista toimintaa. Tilanne on
muuttunut Suomen liittyttyä Euroopan unionin
jäseneksi. EU:n 6. arvonnäisäverodirektiivin 2. ar-
tiklan mukaan arvonnäisävero on kannettava elin-
keinonharjoittajan tässä ominaisuudessa suori-
tamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuk-
sesta ja palvelujen suorituksesta sekä tavaroiden
maahantuonnista. Artiklan 3 kohdan C alakoh-
dan mukaan jäsenvaltiolla, joka soveltaa alen-
nettua verokantaa jonkin hyödykkeen myyntiin,
on oikeus soveltaa tätä alennettua verokantaa
myös taide-, keräily- ja antiikkiesineiden maa-
hantuontiin.

Direktiivi mahdollistaa jomman kumman
Suomessa käytössä olevan alennetun arvonnäisä-
verokannan eli 17 tai 8 prosenttia taide-esinei-
den maahantuontiin. Tällöin Suomi voi soveltaa
tätä alennettua verokantaa myös taide-esineiden
luovutukseen, jonka tekijä tai hänen oikeuden-
omistajansa suorittaa tai jonka muu verovelvol-
linen kuin jälleenmyyjä satunnaisesti suorittaa.
Kulttuuripoliittisista syistä sekä neutraalin vero-
kohtelun varmistamiseksi hallitus ehdottaakin
alennetun 8 prosentin verokannan käyttöä edellä
mainitussa tapauksessa. Hallituksen esityksen
mukaan direktiivi ei sen sijaan mahdollista alen-
netun verokannan soveltamista taide-esinettä
koskevan välityspalvelun myyntiin.

Sivistysvaliokunta on tarkastellut asiaa erityi-
sesti kulttuuripoliittiselta ja taiteilijan kokonais-
taloudellisen aseman kannalta.

Taisto II -toimikunnan mietinnön (OPM:n
työryhmien muistioita 22:2000) mukaan kuva-
taiteilijoiden järjestöihin kuuluu Suomessa yh-
teensä noin 2 000 jäsentä ja kuvataiteen suurim-
mat ammattiryhmät ovat taidemaalarit, kuvan-
veistäjät ja taidegraafikot. Naisten osuus kuva-
taiteilijoista on viime vuosien aikana kasvanut ja
vuonna 2000 naisjäseniä oli 47 prosenttia kuva-
taiteilijajärjestöjen jäsenistä. Kuvataiteilijat
työskentelevät pääasiassa vapaina taiteilijoina
ilman työsuhdetta. Taisto-toimikunnan mukaan
kuvataiteilijoiden sosiaaliturva on puutteellinen
alhaisten tulojen vuoksi. Vapaiden taiteilijoiden
eläketurvassa on runsaasti epäkohtia, jotka ai-
heutuvat pääasiassa alhaisesta tulotasosta ja työ-
suhteiden puuttumisesta. Kuvataiteilijat ovatkin
eri taiteilijaryhmistämme heikoimmassa ase-
massa tämän vuoksi. Verotuksessa ongelmia ai-
heuttaa mm. kuvataiteilijan tulonmuodostuksel-
le luonteenomainen tulojen suuri vaihtelu vuo-
sittain sekä työn kustannusten epätasainen ja-
kautuminen eri vuosille. Sivistysvaliokunnan
mielestä nämä kuvataiteilijoiden taloudellista
asemaa koskevat ongelmat tulee ottaa huomioon
myös kuvataiteilijoiden verotusta tarkasteltaes-
sa ja siitä päätöksiä tehtäessä.

Sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota taide-
gallerioiden kulttuuripoliittiseen merkitykseen
Suomessa. Taidegalleriassa nuorella, uransa al-
kuvaiheessa olevalla taiteilijalla on mahdolli-
suus rekrytoitua taiteen kentälle, ja taidegalle-
riassa tunnetut, asemansa vakiinnuttaneet taitei-
lijat esittelevät uusimpia töitään. Galleriat toimi-
vat taidekonsultteina yleisölle, jolla on mahdol-
lisuus saada galleriasta tietoja taiteilijoista ja
heidän tuotannostaan. Erityinen kulttuuripoliit-
tinen merkitys gallerioilla on siinä, että niihin on
vapaa sisäänpääsy, kun taas esimerkiksi taide-

museot perivät pääsääntöisesti pääsymaksun. Valiokunta korostaakin galleriatoiminnan kansallista kulttuuripoliittista ja yhteiskunnallista merkitystä gallerioiden tarjotessa kansalaisille varallisuudesta riippumatta helpon mahdollisuuden taiteeseen tutustumiseen ja kulttuurielämyksiin.

Valiokunta on erityisesti huolissaan eri puolilla maata olevien pienten taidegallerioiden elinkelpoisuudesta uudistuksen jälkeen. Pienet galleriat eivät voi käyttää toiminnan suppeuden vuoksi arvonlisäveron vähennysoikeutta täysimääräisenä hyväksi, jolloin arvonlisävero saat-
taa rasittaa toimintaa kohtuuttomasti. Suomalaisen kulttuurielämän kannalta on siten vaarana, että taidetarjonta yleisölle supistuu ja yksipuolistuu.

Valiokunta on saanut ristiriitaista tietoa siitä, mikä on todellinen tilanne arvonlisäveron perimisessä taide-esineen välityspalvelun myynnissä eri EU-maissa. Sivistysvaliokunta esittää valtiovarainvaliokunnalle, että se harkitsee hallituksen esitystä käsitellessään, miten voidaan turvata suomalaisten mahdollisuudet edelleenkin laajasti käyttää taidegallerioiden tarjontaa hyväkseen ja tutkii mahdollisuudet säätää alennettu 8 prosentin verokanta myös taide-esinettä koskevan välityspalvelun myyntiin.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotetut muutokset saattavat johtaa taidekaupan vinoutumiin. Verolainsäädännöllä ei tulisi edistää esimerkiksi sitä, että korkea arvonlisävero saa galleriat perustamaan yhtiöitä sel-

laisiin EU-maihin, joissa vastaava vero on alhaisempi kuin Suomessa.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty myös siihen, että kuvataiteilijoiden tulisi noudattaa arvonlisäveron ilmoittamisen ja maksamisen osalta samoja säännöksiä kuin esimerkiksi elinkeinonharjoittajat ja yhteisöt. Tällainen arvonlisäverovelvollinen antaa jokaiselta kalenterikaudelta valvontailmoituksen. Useimmat arvonlisäveron piiriin tulevaisuudessa joutuvat taiteilijat myyvät todennäköisesti melko vähän, myynnissä on suuria vaihteluita eikä heidän liikevaihtonsa välttämättä yllä yli vähäiseksi katsottavan liiketoiminnan rajan (8 500 euroa). Taiteilijat itse ovat katsoneet, että heitä tulisi ilmoitusmenettelyssä verrata alkutuottajiin, jolloin he voisivat tehdä arvonlisäveroilmoituksen harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Sivistysvaliokunta puolestaan katsoo, että taiteilijoille ei tule uudistuksen myötä säilyttää epätarkoituksenmukaista ilmoitusvelvollisuutta, joka haittaa heidän varsinaista luovaa työtänsä eli taiteen tekemistä. Sen vuoksi valiokunta esittää, että valtiovarainvaliokunta muuttaa ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä niin, että menettely on taiteilijan kannalta tarkoituksenmukainen.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

SiVL 9/2002 vp — HE 131/2002 vp

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Suvi Lindén /kok	Margareta Pietikäinen /r
vpj.	Jukka Gustafsson /sd (osittain)	Osmo Puhakka /kesk
jäs.	Tapio Karjalainen /sd	Leena Rauhala /kd (osittain)
	Tanja Karpela /kesk	Säde Tahvanainen /sd
	Jyrki Katainen /kok	Ilkka Taipale /sd (osittain)
	Inkeri Kerola /kesk	Unto Valpas /vas
	Timo E. Korva /kesk	Pia Viitanen /sd
	Irina Krohn /vihr	vjäs. Lauri Oinonen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.